

Štev 9. (8)

V Ljubljani, 15. avgusta 1937.

Leto 54.

Vsebina: Neznani in nepoznani prijatelji. — Kakor seješ, tako boš žel. — Jesenska setev in prednosti apnenega dušika za jesensko gnojenje. — Pomen kalijevega gnojila za varstvo kulturnih rastlin. — Tržišče poljskih pridelkov. — Travniki so podlaga živinoreje. — Ali je potrebno obrezovati sadna drevesa? — Škropilna sredstva pospešujejo razširjenje krvave uši. — Sadna trgovina. — Važnost selekcije v vinarstvu in osnutek načrta organizacije selekcijskega dela. — Od česa zavisi nastanek samca ali samice v živalstvu. — „Betta“. — Živinska trgovina. — Posnemajmo naše sosede v mlekarstvu. — Krmljenje kokoši. — Kako dodajamo čebelarom matico. — Kmetijsko združenstvo v Nemčiji. — Društvene vesti. — Književnost.

Neznani in nepoznani prijatelji.

Franc Pirnat.

Opomba uredništva. V okviru „Mariborskega tedna“ je priredilo „Društvo za varstvo in rejo živali v Mariboru“ prav poučno razstavo o biološki obrambi vrta, sadonosnika, polja in gozda v spomin 90 letnice smrti Staniča Valentina, ustanovitelja prvega društva za varstvo živali v Gorici. Naprosili smo enega izmed organizatorjev te razstave, g. Franc Pirnat-a, veterinarskega nadsvetnika, da nam o pomenu te razstave napiše članek za naš list, saj to vprašanje baš kmetovalce najbolj zanima.

Uredništvo.

Stik človeka z živalmi, ki ga obdajajo, obstoja splošno le v izrabljanju njemu koristnih in v pokončevanju zanj in za gospodarstvo v naravi škodljivih. Pa kako malo poznajo povprečni ljudje živali, koliko slabih predsodkov še obstoja proti njim, kako kruto večkrat preganjajo povsem neškodljive, nedolžne, da celo prav koristne živali.

S toplimi solnčnimi žarki, ki vzbude spomladi življenje, se pojavijo mepregledne jate zlobnih gostov, ki s smrtjo in pokončanjem ogrožajo vse sveže mlado brstje, cvetočo krasoto cvetlic, grmovja in sadnega drevja. To so velikanski roji škodljivih žuželk.

Modri vladar narave pa nam je poslal proti tem sovražnim trumam armado ptic, ki je sposobna, da jih temeljiteje zmaguje kakor človek. Pri tem pa nas razveseljujejo in zabavajo. — Ali si moremo misliti lepšo zgodbo, kot je jutranja simfonija, ki

jo glasno izvaja v gozdnem svetišču mnogo stotin veselečih se operjenih pevcov? Oni so naši največji dobrotniki, kajti čuvajo in ohranjujejo nam naše najvažnejše življenjske potreščine: žito, sadje in sočivje. — Vse ptice-pevke, tudi one, ki zobljejo zrnje, krmijo svoje mladiče z žuželkami in se same skozi vso toplo letno dobo hranijo le z njimi. Neizmerna koristnost operjenega malega sveta je danes že splošno znana in tako globoko zasidrana v človeštvu, da o tem pač ni treba izgubljati nadaljnjih besedi.

Pa še drugi neznatni in vendar tako vrli pomočniki se stavljajo človeku ob stran. Prav otožen stoji ljubitelj vrtnic pred svojimi miljenkami in opazuje ohlapno navzdol viseče popke. Silna množica ostudnih dolgonogih zelenih listnatih ušic je napadla grm vrtnice. Ne pomaga nobeno otresanje, nobeno pokončevanje, kajti prihodnjega jutra je vrtnica ponovno polna mrčesja. Pojavi pa se rešiteljica. Pribrenči namreč dozdevno neznatna stvarca in se vsede na list vrtnice. Je to **božji volak** ali **sedempikčasta polonica**, srčkani pisan hrošček, ki ne velja za stonj za nosilca sreče. Naglo poišče hudobne nadležnike, povzije jih precejšnjo množino in znese jajčeca. Izlegle, martinčkom podobne ličinke, strahovito gospodarijo med listnatimi ušmi. — V kratkem času povzdignejo zopet vrtnice — rešene mučiteljic — svoje dozdevno živ-

ljenja site glave in se razvijejo v najlepši kras cvetja.

Še enega silnega sovražnika listnatih uši naj se spomnimo ob tej priliki. Je to črvu podobno bitje z dvema dolgima in ostrima klješčastima čeljustima, štirimi očmi, z 2 ščetinastima tipalkama, ki naglo in ročno priteče na šestih nogah po vejah. Naglo zgrabi to ali ono malo pošast, se z njo vsede v kot veje in ji izpije kri. Kmalu se pojavi več takih bitij na grmovju vrtnic in tam strahovito razsajajo v trumi škodljivcev.

Tem, v gospodarstvu narave izredno koristnim živalicam so dali zvence, toda zaslužno ime „**levi listnatih uši**“. So to ličinke prelestne in nežne tenčarice, ki je med vsemi našimi barvo izpreminjajočimi žuželkami najlepše bitje.

Koliko škode utegnejo napraviti gosenice glogovega belina na zelju, kakšna opustošenja smrekovi in borovi prelici v gozdu, je znano. Tudi proti njim skrbi mati narava za primerno obrambo. Poleg številnih ptic, med njimi zlasti **kukavic**, ki požrejo silno mnogo škodljivih gosenic, so na delu neumorni pomočniki tudi iz kraljestva žuželk, ki zajezijo in sčasoma popolnoma zatrejo to goseničjo nadlogo.

Med njimi so najpomembnejši **najejzdiki**, ki nekako nedolžno obletavajo po gosenicah napadena zelišča ali gozdno drevje. Toda skoraj vsakrati zbode gosenico in znese v njo jajčeca. Vsled tega gosenica pogine, saj se v njej razvijejo ličinke najejzdnikov. Delo, katero izvršujejo

najezdiki v gozdih in sočivnjakih, se ne more poplačati, zlasti še vsled tega, ker je človek tej goseničji nadlogi nasproti skoraj brez vsakršne moči.

Še enega izredno važnega sovražnika v gospodarstvu narave naj se spomnimo na tem mestu. Je to **moškatnik**, eden izmed naših najlepših hroščev, ki popolnoma zasluži

gosenice, gliste itd. domujejo prav zadovoljno v travni goščavi vzratnika in grozijo, da se od tukaj razširijo čez žitne rastline vsega polja, čez sočivje bližnjega vrta. Toda odbila jim je zadnja ura in že se bližajo njihovi hrabri in neutrudljivi nasprotniki.

V obsolnčju obronka bližnjega griča stanuje v skrivnih votlinah

Ne manj koristno se izkaže ta ljubka živalica tudi v cvetličnjakih in na vrtovih za zelenjavo. Neustrašljivo zasleduje črve, polže, hrošče, molje, gosenice in jih uniči na tisoče. Kakor naj bi jo povsod na polju in v gozdu kolikor mogoče ščitili, bilo bi tudi nujno svetovati, da se z njo naseli obraščen omejek na vsakem vrtu.

Sl. 14. Pogled na razstavo „Biološke obrambe“ na Mariborskem tednu.

Sl. 15. Pogled na razstavo „Biološke obrambe“ na Mariborskem tednu.

svoje znanstveno ime Kalosoma — sycophanta = lepo telo. Ima široka, pravilno brazdasta krila. Ves sprednji in spodnji del njegovega života je jekleno višnjev, tipalnice, žirala in noge pa so črne. Po njegovi vitki postavi in po dolgih nogah spoznamo, da spada med brzce. Ako ga zgrabimo, onesnaži roko s smrdljivo, temno tekočino. Nemško ime „ropar ličink“ ima po svojem delovanju: ropanju in moritvi bub, ličink, gosenic in mnogih drugih škodljivih žuželk. Ne manj koristna je njegova ličinka. Črne barve je, ima majhno glavo, štiričlenske tipalnice in šestero roženih nog, zada pa dva močna, na zgoraj vpognjena zobčka. Moškatnik in njegova ličinka stanujeta namreč v črnih gozdovih, kjer ju je smatrati najučinkovitejšima uničevalcema raznih gosenic, ki ogrožajo smreke, jelke in borovce. Naj bo torej radi tega ta hrošč z ličinko najtopleje priporočen varstvu vsakogar!

Na grivi ali vzratniku njiv, v mnogoštevilnih ondotnih travah je vališče raznovrstnega mrčesja. One silno majhne, vendar resnično strašne vrste mušic, ki so jim po pravici dali ime „pustošitelji“ ali „skrunitelji žita“, se zležejo tam v največji raznoličnosti iz mirnih ličink. Mušice se kratek čas pozabavajo v zlatih solnčnih žarkih in odložijo svojo pogubonosno zalego na mladih žitnih posevkih. Tudi mnogovrstni hrošči,

precej številna družba ličnih **kuščaric ali martinčkov**, ki se ročno in živahno podajajo ropat na vzratnik. V živahnem teku se vije martinček po razoru (brazdi), nato pa zgine v gosti travi vzratnika. Tukaj se potuhne za trenutek, pa prisluhne, je-li mu grozi kaka nevarnost. Potem smukne na dan in prične z delom, ki je za gospodinjstvo v naravi tolike koristi. Tu zgrabi črva, tam hlastne po muhi, še po drugi, po mušici, hrošču, po bolhačih in tako nadaljuje vedno uren in neutruden. Kmalu izginejo cele kopice teh uničevalcev rastlin v njegovem goltancu. Ako je martinčkova družinica prilično številna, doseže koristnost pokončanja tisočeri mater-zarodnic pustošiteljic žita zares čudovito višino zlasti če pomislimo, da utegne žitna muha uničiti 20 do 80 stebel s svojo pogubonosno zalego.

Prav potrebna pa sta pouk in prosveta celo za najizobraženejše ljudi glede neke druge živali. Je to h kuščaricam spadajoči **slepec**, ki ga napaka štejejo h kačam. Vsa mogoča vraževernost se širi o tej živalici. Izmed 100 ljudi, ki jo srečajo, jih 99 smatra to kuščarico kot ostudno in strupeno kačo, ki jo je treba zatreti. Pa vendar je slepec najnedolžnejša in najskromnejša, hkrati pa tudi skrajno koristna med našimi, v prosti naravi živečimi živalmi. Živi se od polžev in vsakovrstne škodljive črvadi, ker pa doseže dolžino do 45 cm, požre takih škodljivcev v precejšnjem številu. Mesto, da jih prav vztrajno preganjamo, trpinčimo in pokončujemo, naj bi slepce raje smatrali kot dobrodošle goste na vrtih, poljih in travnikih, ter jih ščitili in negovali.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Poljedelstvo.

Kakor seješ, tako boš žel.

Ing. J. Zaplotnik.

Slovenijo prištevamo k pasivnim pokrajinam, ker naša skromna polja ne morejo roditi toliko hrane, kolikor je potrebuje gosto naseljeno prebivalstvo. Zato moramo primanjkljaj uvažati od drugod. Predvsem pridelamo mnogo premalo žita. V

marsikaterem predelu Slovenije kupuje moko in žito tudi čisto kmečko prebivalstvo, ne samo delavstvo in mesta.

Vzrokov, da ne pridelamo dovolj žita, je več. Premalo za obdelovanje

primerne zemlje, slaba kakovost zemlje, mnogo padavin, slabo obdelovanje zemlje, neprimerno kolobarenje, pomanjkljivo gnojenje in slabo seme bi bili najvažnejši vzroki. Nekaterih vzrokov ne moremo odpraviti, radi tega tudi ne bomo tako lahko pridelali dovolj žita. Pridetek žita pa vendar moremo precej povečati, če odstranimo one nedostatke, ki jih človek sam zakrivi. Danes bomo nekoliko pretehtali važnost čistega, oziroma škodljivost okuženega, nečistega, plevelnega, smetnega semena.

Kdor je pregledoval naša žitna polja, je naletel na kraje, kjer so bila žita v splošnem lepa, primerno gosta, enakomerna, zdrava in čista, nezapleveljena, skratka dobro oskrbovana. Drugod je spet videl le tu in tam kako njivo, ki je razodevala skrbnega in dobrega gospodarja, večinoma pa njive gospodarjem niso delale posebne časti. Bila pa je tudi katera, ki je gospodarja kar očitno sramotila. In kočno so tudi kraji, ki dobro oskrbovanih žit ne poznajo. Koliko najdete ponekod raznega plevela in koliko je ponekod raznih žitnih boleznih!

Marsikje je vsak deseti pšenični klas okužen s trdo ali smrdljivo snetjo, so pa tudi njive, kjer je snetjav že vsak peti, četrti ali celo vsak tretji klas! Snetjav klas ne daje ne zrna in seveda tudi ne moke, pač pa smrdljivi trosi kvarijo moko iz zdravih zrn. In vendar dandanašnji ni nobena težava pridelati pšenice, ki ni okužena s trdo snetjo. O tem je „Kmetovalec“ že mnogo krat pisal, pisali so tudi drugi listi, o tem leta in leta predavajo kmetijski strokovnjaki, o tem dajejo pouk razpečevalci zaščitnih sredstev. Sredstev za razkuževanje je na izbiro, tudi načinov razkuževanja je več, celo tako priprostitih, da ni opravičen noben izgovor. Cena katerega koli dovoljenega sredstva za razkuževanje v primeri z gotovo večjim in boljšim pridelkom pač ne more in ne sme vzbujati pomislekov. In vendar! Snetljive njive nam res me delajo časti, ne celoti, še manj pa lastnikom, katerim donašajo tudi manj koristi.

Pa ti ljubi pleveli po žitih! Koliko jih je po nekoč! Ljuljka, stoklasa, lkokolj, grašica in plavica, pa pirnica, osat in slak. Ponekod po eden od njih, ponekod več ali vsi naštetih, itako da jih je katerikrat več kot žita, lki je bilo sejano! Pirnica, slak in osat so trajna zelišča, ki jih je mogoče zatirati samo s primernim obdelovanjem. Toda motna ljuljka,

znana že iz svetega pisma, ržena ali žitna stoklasa, kokolj, plavica in razne vrste grašic, zlasti ptičja grašica, so enoletne rastline, ki se širijo in razmnožujejo izključno s semenom. Nekateri od njih so samo jarine, druge pa so ozimne in jarine obenem, t. j. nekatere kalijo samo spomladi, druge pa kalijo lahko tudi jeseni in prezimijo kot mlade rastline, enako kot ozimno žito.

Da so pleveli škodljivi, je menda vsakomur jasno, zato s tem ne bomo zgubljali časa in besed. Posledice zapleveljenja ravno letos vpricho pičlega pridelka neprijetno občutimo. Nas zanima, kako naj plevel zatiramo. Čim vemo, kako se kak plevel razmnožuje, lahko je najti način zatiranja. Zgoraj smo že omenili, da se ljuljka, stoklasa, kokolj, plavica in grašice razmnožujejo samo s semenom. Te pleveli bomo gotovo zatirali, če jih ne bomo sejali, t. j. če bomo sejali dobro očiščeno žito. Dandanes ni več tako težko sejati očiščeno žito. Posebni stroji za čiščenje žita, trijerji, niso več taka redkost. Kraj, ki nima trijerja, si z nakupom istega pač le koristi. Če nakup ni mogoč, ali če je za posameznika preveč odročno čistiti žito na trijerju, še vedno kaže žito za seme izbrati na roko. Pametneje je, presedeti pri izbiranju semena kak dan, kakor pa sejati ljuljko in stoklaso, ter tarnati nad slabo letino in zdihovati za dobrimi časi. Kajti: pomagaj si sam in pomore ti Bog.

Razen s setvijo lahko zanesemo plevelna semena na njivo tudi z gnojem, če nastiljamo z zapleveljeno

slamo ali če krmimo tako slamo. Pri pravilnem kolobarenju žitu ne gnojimo s hlevskim gnojem, zato je zapleveljenje z gnojem dokaz slabega gospodarstva. Nekaj plevelnega semena se lahko pri žetvi ospe. Zato je prav, da za žitom ne sejemo ponovno žita, posebno pa ne, če je bilo prvo (močno) zapleveljeno. In končno je mogoče, da plevelno zrnje ne izkali prvo leto, da se pojavi plevel nenadoma čez nekaj let na njivi, ki je bila že čista. To si razlagamo tako, da je seme prišlo bodisi pri setvi bodisi pri oranju v globlji sloj zemlje, kar za kalitev radi pomanjkanja zraka ni bilo ugodno. Ko smo njivo preorali, smo nevede spravili plevelno seme v za kaljenje ugodne razmere. Znano je, da nekateri pleveli kot n. pr. repica, zdržijo v zemlji po pet, deset, pa tudi več let in zato bomo njihovemu zatiranju posvetili posebno pažnjo. Primeri, da se nenadoma pojavi kak plevel po več letih, niso bogve kako pogosti, saj plevel kljub trdoživosti vendar le ni večer.

Iz navedenega izhaja, da bomo pleveli, ki se razmnožujejo s semenom najbolj gotovo zatirali, če bomo sejali čisto seme! Pred setvijo bomo seme razkužili, če ne vemo, da je že razkuženo, ako smo ga kupili. Če kupujemo žito za seme, bomo kupili samo od zanesljivega prodajalca, in sicer sorto, ki je za dotičen kraj primerna. Hvalisane tuje sorte, zlasti one, ki jih sami ne poznamo, bomo pa odklanjali — kajti dobre ali celo odlične so po navadi samo za onega, ki jih prodaja.

Jesenska setev in prednosti apnenega dušika za jesensko gnojenje.

Pravočasno obdelovanje zemlje za jesensko setev jamči, da setev dobro vzklje in da se okrepi predno nastopi zima in mráz. Takojšnje plitko oranje zemlje po žetvi je zelo učinkovito sredstvo proti plevelu, zemlja se zrahlja in ostanki predsa- dežev hitreje razpadejo v humus. Vлага se ohrani v plitko izorani njivi, medtem ko izhlapeva iz požete in nepreorane njive, ki se v prepeki solnca močno osuši. Seme, posejano v izsušeno zemljo, izhaja slabo in počasi.

Da postane setev močna in zdrava, moramo sejati zdravo, dobro in izbrano (selekcioni-rano) seme, dobro očiščeno in razkuženo. Setev s sejalnimi stroji prekaša še tako skrbno ročno setev.

„Kakšna setev, takšna žetev.“ „Dobra setev, dobra žetev.“ V dobro setev spada dobro gnojenje. Mlado setev moramo založiti s potrebno hrano, sicer slabo prezimi. Ozimna žita zahtevajo v zemlji primerno zalogo apna. Hlevski gnoj, ki obogati zemljo s humusom, izkorišča ozimne slabše kot okopavine. Zato gnojimo v pravilnem plodoredu s hlevskim gnojem okopavine, ozimna žita pa z umetnim gnojem. Pšenica zahteva močnejšo hrano kot rž in ječmen. Tudi ozimna oljna repica (rips) zahteva močno zemljo.

Tako, kot gnojimo s hlevskim gnojem pred setvijo, moramo tudi umetni gnoj spraviti v zemljo pred

setvijo. Najboljše je, da ga raztrosimo po sirovi brazdi in ga na to z brano zmešamo z zemljo.

Pravilno gnojenje z umetnim gnojem je samo „popolno gnojenje“, t. j. gnojenje z dušikom, fosforom in kalijem. Če gnojimo s posameznimi gnojili, lahko zmešamo skupaj superfosfat in kalijevo sol. (Superfosfat in apneni dušik ne smemo mešati, temveč moramo vsako gnojilo posebej trositi. Pač pa lahko mešamo apneni dušik s tomaževo žlindro, fosfatno žlindro in kalijevo soljo.

Sl. 16. Poskus na veleposestvu Ornig, St. Janž (Dravsko polje).

Apneni dušik deluje počasi in enakomerno. Vsled tega ni bojazni, da bi se v težji zemlji čez zimo izpral. Težko in srednje težko zemljo lahko pognojimo v jeseni, pred setvijo, s celo množino apnenega dušika, ki je za gnojenje potrebna. Pri lahki in peščeni zemlji pa moramo biti z gnojenjem z umetnimi gnojili previdni. Lahko zemljo pognojimo v jeseni, pred setvijo samo z $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ onega gnojila, ki je za gnojenje potrebno. Drugo polovico gnojila pa raztrosimo po posevu spomladi, na „glavo“. S tem, če gnojimo v dveh obrokih, se izognemo izgubi, ki nastane v lahkih tleh z izpiranjem gnojil oz. hrane v mokrih jesenskih in zimskih mesecih. Prvi obrok hrane, ki ga damo pred setvijo, porabi mlada setev do zime, drugi obrok pa ji damo spomladi, ko začne zopet rasti in rabi za bujno rast mnogo hrane.

V praksi se je pokazalo, da je nitrofoskal-II za lahko zemljo in nitrofos za težjo zemljo najprikladnejše gnojilo za ozimna žita. Razmerje hrane v teh gnojilih odgovarja popolnoma zahtevam izhajajoče ozimne

setve. Apneni dušik, ki se nahaja v nitrofoskalu in nitrofosu, ima svojstvo poboljšanja zemlje, ker vsebuje 100 kg apnenega dušika, 60 kg učinkovitega apna (CAO), ki ima isti učinek kot 110 kg nežganega apnenega prahu (CaCO_3).

Apneni dušik tudi razkužuje in čisti zemljo od zalege raznih rastlinskih bolezni in škodljivcev, kot n. pr. zimske spore peronospor, ple-

100 kg apnenega dušika, ki ga moramo s strniščem plitko zaorati. Na takšno njivo lahko zasejemo strniščne poseve (repo, ajdo, koruzo za zeleno krmo itd.). Če pa želimo v prvi vrsti uničiti plevel, potem strnišče plitko zaorjemo in posejemo apneni dušik na sirovo brazdo in ga dobro z brano pomešamo z zemljo. Če je zemlja dovolj vlažna, plevel takoj vzklje, razkrajajoči apneni

Sl. 17. Poskus na veleposestvu Ornig, St. Janž (Dravsko polje).

sni, sneti, razne ličinke, ogerci, drotarji, polži, bolhe in dr.

Apneni dušik uničuje seme plevela ozir. izhajajoč plevel, če gnojimo z apnenim dušikom strnišče takoj po žetvi in ga zaorjemo. Apneni dušik pomaga, da strnišče, slama, plevel in dr. hitreje razpade v humus, ker je apneni dušik izvrstna hrana za bakterije, ki razkrajajo organsko snov (slamo) v humus. V to svrhu moramo gnojiti 1 k. jutro strnišča z

dušik pa zamori mlade in nežne biljčice plevela. Po 8—10 dneh lahko njivo zasejemo in jo dobro prebrnamo.

Enakomerni in trajni gnojilni učinek, poboljšanje in pospeševanje zorenja zemlje, vsebina apna, razkuževanje in zdravljenje zemlje, **so one prednosti apnenega dušika**, ki mu odpirajo iz leta v leto bolj in bolj na široko vrata v poljedelstvo vseh panog in vsega sveta.

Pomen kalijevega gnojila za varstvo kulturnih rastlin.

Ing. Rado Šturm.

Pod varstvom rastlinstva razumemo vsa ona stremjenja, katerim je cilj, da riziko pridelovanja zaradi rastlinskih in živalskih zajedavcev omejimo, če ga že ne moremo sploh preprečiti; torej je zatiranje bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin v zvezi posebno glede neugodnih vremenskih prilik, upoštevajoč pri tem, da služijo uporabljena obrambna in zatiralna sredstva že takoj zavarovanju pridelkov, ali pa tudi poznejšim pridelkom.

Velika zasebno in narodno gospodarska važnost obrambe in zatiranja bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin je podana že v nalogi kmetijstva samega, da z domačimi pridelki prehranimo sebe in da zamoremo na trgu prodajati najboljše kakovostno

blago. Zato moramo izločiti vse na zmanjšanje pridelka učinkujoče okoliščine in skrbeti moramo za zdravo in bujno rast kulturnih rastlin. Izpadi pridelkov zaradi suše, prevelike moče in drugih ujm v zadnjih letih, so še gotovo pred očmi našim kmetovalcem.

Vse take okoliščine moramo iz gospodarskega vidika pri varstvu kulturnih rastlin upoštevati. Ker pa ima kmetovalec pri obstoječih gospodarskih prilikah težko nalogo, da obvaruje rastlinstvo raznih ujm, se mi zdi potrebno, pokazati na **učinek kalijevih soli** v varstvu rastlinstva.

Kalij je sredstvo proti mrazu, protiji in poganju žit in tudi proti pojavu krompirjevih glivic.

Razni dolgoletni poskusi so dokazali, da gnojenje s kalijem prav izbornu učinkuje proti mrazu pri žitu, ker žito, katero je pognojeno s kalijem, dobro prezimi. Pri poznem mrazu v letu 1935 pa sem tudi opazil, da so posebno trpele one kulture krompirja, katere niso bile zadostno s kalijevim gnojilom pognojene. Nastale so v kulturah vrzeli, ker so nežne rastlinice pozeble. Pa tudi pri drugih kulturah so v tem pogledu znanstveno raziskovali in dognali, da je kalijevo gnojilo izborno sredstvo proti mrazu.

Glede poleganja žit je kalij dobro obrambno sredstvo, ker imajo rastline, katerim je pognojeno s kalijem, močnejšo bilko kakor pa nepognojene. V letu 1935 izvršen poskus to dokazuje, ter v naslednjem navajam podatke: Poskusna rastlina **oves**:

Gnojenje:

1. K_2O — 0.00 mg,
N — 500 mg,
 P_2O_5 — 250 mg;
premer bilke iz sredine 4. medčlenka je bil 2 mm in stanice so kazale slabo razvite stene.
2. K_2O — 100 mg,
N — 500 mg,
 P_2O_5 — 250 mg;
premer bilke iz 4. medčlenka je znašal 2.25 mm in staničevje je kazalo boljši razvoj.
3. K_2O — 250 mg,
N — 500 mg,
 P_2O_5 — 250 mg;
premer bilke iz sredine 4. medčlenka je znašal 2.71 mm, a sklerenhim je bil zelo močno razvit.
4. K_2O — 500 mg,
N — 500 mg,
 P_2O_5 — 250 mg;
premer bilke iz sredine 4. medčlenka je znašal 2.97 mm, prav posebno močno razvit sklerenhim.
5. K_2O — 1000 mg,
N — 500 mg,
 P_2O_5 — 250 mg;
premer bilke iz sredine 4. medčlenka zelo povečan 3.19 mm, razvito pa tudi vse staničevje.

Iz teh podatkov izhaja, da pridobi rastlina, če zvišamo gnojenje s kalijem, na masi in tudi njeno staničevje se bolje razvija, iz česar malda sledi, da kalijevo gnojilo ugodno učinkuje na trdnost bilke. Korenine rastline imajo zato tudi večjo trgovsko trdnost, zaradi česar jih veter ali nevihte ne poležejo.

Gospodarski pomen kalijevega gnojenja pri žitih se izraža še v drugih prednostih. Če žito ni poleglo, dosežemo hitrejše zorenje in lažjo

žetev. Taka žitna polja lahko pokosimo bodisi s koso ali s strojem. Ker žetev laže in hitreje opravimo, se delo ne kopiči in ne zaostaja, radi česar spravimo pridelek skrbneje in polje poprej spravimo. Pa tudi če posejemo strniščno korenje med žito, se to bolje razvija, ker dobi več zraka med stoječim biljem, kakor pa n. pr. pri poleglim žitu, kjer se navadno zaduši. Ker povzroča kalij s svojo učinkovitostjo trdnost bilja, vpliva s tem obenem tudi na višino in kakovost pridelka. Kalij pa učinkuje tudi na zdravstveno stanje rastlinstva, ker napravi rastlino bolj odporno proti rji. S kalijevim gnojenjem pridelamo jedro blago, sposobno za seme bodočim posevkom.

Nadalje je tudi dokazano, da je obilno gnojenje krompirjevih rastlin s kalijem zelo učinkovito sredstvo proti pojavu krompirjeve glivice. Že leta 1899 je bilo dognano, da gnojenje s kalijem v večji meri vpliva na odpornost proti gnilobi, bakteriozi in celo proti mokri gnilobi.

Pridelki okopavin se v hrambah bolje drže, če jim je bilo pognojeno s kalijem, o čemer se lahko vsak proizvajalec sam prepriča. Radi trpežnosti pridelkov tudi nimamo izgub v hrambah in podsipnicah, zaradi česar dosežemo boljšo ceno in večji izkupiček. Iz tega pa sledi, da kalijevo gnojilo ne vpliva ugodno le na varstvo rastlin med rastno dobo, ampak tudi na boljše konserviranje pridelkov in seveda s tem tudi na celoten gospodarski uspeh.

Pa ne le pri žitu in okopavinah, ampak tudi v sadjarstvu uporabljamo kalijevo gnojilo zelo uspešno proti škodljivcu — krvavi uši — na kar sem opozoril v Kmetovalcu števil. 4 od 15. 4. 1936. Če smo pognojili drevju precej močno s kalijevo soljo, opazimo, da pri napadenem drevju izginjajo naselbine krvave ušice. Navadno jih že v drugem letu po gnojenju ne opazimo več. Potrebno pa je vsakemu drevesu posebej pognojiti pod celo krono — nele okoli debla — in pognojeno zemljo prekopati in pomešati. To je storiti posebno pri močnem napadu, ker uši kaj rade prezimijo na korepinah.

Če ocenimo navedene ugodne lastnosti kalijeve soli za varstvo kulturnih rastlin in tudi njegovo važnost pri prehrani rastlin, vidimo, da so nabavni stroški tega gnojila v vsakem pogledu rentabilni.

Zato je priporočati, da posvečajo naši kmetovalci več pažnje kalijevim gnojilom.

Tržišče poljskih pridelkov.

Letos se je prvič zgodilo, da je Prizad določil za novo pšenico takoj po žetvi isto ceno kot za staro. Poročila o žetvi takoj spočetka niso bila prav povoljna in radi tega se je letos moglo tako postopati, posebno še tudi iz razloga, ker cene kmet. pridelkom na svetovnem trgu ipak počasi rastejo.

Prva poročila so se pozneje tudi potrdila. Večina evropskih uvoznških držav nima nadpovprečne žetve, a slabo žetev imajo Nemčija, Avstrija in Češkoslovaška. Pa tudi v izvoznških državah kot v Poljski, Madžarski, Rumuniji in pri nas je žetev dala slabše rezultate kot lani. Mnogo teh izvoznških držav, med njimi tudi naša, so že veliki del žetve prodale v druge evropske države.

Pod vplivom teh vesti je Prizad povečal ceno tako da je dosegla do 195 Din za 100 kilogramov za najboljšo kakovost. Pozneje pa se je zvedelo, da ima letos Amerika po treh letih tako dobro žetev, da bo lahko zopet izvozila. Čeprav se je sedaj ugotovilo, da so bile vesti o rezultatih žetve v Kanadi neresnične in da ima ta pokrajina prav za prav slabo žetev in mali presežek za izvoz, ipak so začele cene na mednarodnih tržiščih popuščati. Radi tega je Prizad prvotno ceno znižal na 185 Din, potem pa na 180 Din, a 10. t. m. na 174—180 Din za blago fco ladja. Fco vagon pa so cene še nižje in znašajo za najboljšo kakovost 166—168 Din. Skupen presežek pšenice za izvoz se ceni na 20.000 vagonov in je večinoma že prodan v države s katerimi imamo preferencialne trgovske pogodbe. Zato tudi letos pri izvozu ne bo svobodne trgovine v pšenici, temveč bo vse izvozil Prizad.

Ječmen se plačuje po 140 Din, a oves po 110—116 Din. Pri obeh žitaricah smo imeli slabo žetev. Dravska banovina je imela pri vseh žitaricah slabo žetev in bo letos težko dobiti dobro seme za setvo.

Pri koruzi pričakujemo v splošnem dober donos. Isto velja za sosednjo Madžarsko in druge sosednje države razen Rumunije, ki pričakuje slabo berbo, tako da je izvoz koruze zabranila.

Cene za staro blago se zelo menjajo pod vplivom raznih vesti o pričakovani berbi in vsled nestalnega povpraševanja. Za koruzo se je že plačalo 100 Din, danes pa le še 92.50—95 za 100 kg.

Splošno se letos pričakuje dosti fiziola. Le nekateri kraji v državi poročajo o slabih izgledih. Tudi v drugih državah stoji ta sadež povoljno. Cene za novo blago še niso določene vendar pa ni zaenkrat pričakovati boljših cen od lanskih. Priporočamo kmetovalcem, da fiziolo čimprej omlatijo, ker dobre cene se bodo dosegale le za ono blago, katero bo prišlo na trg v prvi polovici

septembra. Pozneje bomo zopet občutili močno konkurenco fižola iz Poljske, ki je mnogo cenejši. Fižol bo nakupovala tudi Kmet. družba in naj se kmetovalci s ponudbami obrnejo na njo.

Krompir se iz dravske banovine ni pojavil v večjih količinah na trgih izven banovine. Prevladuje zaenkrat še krompir iz južnih krajev in Slavonije po nizkih cenah. Nekaj krompirja je bilo zadnji čas prodanega po 50—55 Din za 100 kg, vendar se cene še dalje znižujejo.

Sena se letos ni toliko pridelala kot lani; pač pa je več otave. Nekateri kraji na jugu države so tudi letos imeli slabo košnjo. Izgledov za izvoz ni mnogo. Vojaštvo kupuje po 40—45 Din tco vojaško skladišče. Ta cena je seveda zelo nizka. Če ne bo izvoza ali večjih nakupov iz juga je malo verjetnosti, da bi se na splošno popravila.

Travništvo.

Travniki so podlaga živinoreje.

Da je pri današnjem načinu živinoreje pri nas travnik glavni vir krme, ni potrebno dokazati. Da pa nam krme za dobro prehrano živine skoraj vedno primanjkuje, dokazujejo vsakoletni statistični podatki. Razen tega nam primanjkuje hlevskega gnoja za dovoljno gnojenje polja, tako da smo primorani travnike gnojiti z umetnimi gnojili, oz. z gnojnicami. Škodljivo pa je voziti gnojnico vsako leto na eninisti travnik, ker gnojnico kakovostne trave slabo prenašajo in se travnik močno zapleveli.

Akcija za umetno travništvo dokaj lepo napreduje. Glavni uspeh te akcije leži v vzgojnem dejstvu. Naši kmetovalci potem uvidijo, kakšno korist bi lahko imeli od urejenega travniškega gospodarstva in da bi lahko vsak naš kmet na svoji zemlji, s pomočjo umetnih travnikov, pridelal najmanj dvakrat več krme.

Kar se tiče gnojenja travnikov, moramo pripomniti, da se izplača uporaba umetnih gnojil samo za one travnike, ki imajo dobro rušo in kjer prevladujejo kakovostne trave. Slabe, zaplevane travnike gnojiti z umetnim gnojem se ne izplača, zato ker gnojimo plevelu, ki sicer bujno raste, medtem, ko se trave, če jih sploh na travniku ni, tudi ne morejo razviti. Zato se mora takšne travnike preorati, dobro pognojiti in posejati na novo z dobro travniško mešanico.

Za gnojenje travnikov rabimo razen domačega gnoja tudi umetna

gnojila, ki jih mešamo po principu polnega gnojenja. Tudi že mešana gnojila se zelo dobro obnesejo. Tako je bilo lansko pomlad v banovini izvršenih 206 travniških gnojilnih poskusov z Nitrofoskalom na 206 parcelah, 2000 m² velikih. V primeri z negnojenimi kontrolnimi parcelami je 100 kg gnojila povzročilo 300—600 kg več krme, ki je bila tudi kakovostno mnogo boljša in jo je živina rajši jedla.

Poskusnik in kraj:

	Pridelek l. košnje negnojeno	gnojen	Večji pridelek gnojila:
Franc Goršek, Frankolovo	794	1384	590
Jak. in Kat. Springer, Petrova vas, p. Črnomelj	1558	2614	1056
Lebar Josip, Kapča, Dol. Lendava	500	900	400
Pahor Franc, Petišovci	810	1711	901
Warsberg Oskar, Šmartno ob Paki	1096	1625	529
Zagožej Jožefa, Bočna	620	1350	730
Trdan Alojz, Breže 16, Ribnica na Dol.	350	800	450
Rozina Ivan, Zapotok 20, Sodražica	770	1265	495
Strnad Jože, Zdenska vas, Dobro polje	400	900	500
Keršič Jakob, Dol. vas, Podbrežje	800	1500	700
Dolhar Franc, Predoslje	900	1500	600
Zupan Mihael, Dol pri Hrastniku	470	960	490
Gračina Potok, Št. Vid pri Stični	700	1290	590
Skana Martin, Bodislavci, M. Nedelja	514	1186	672
Grošelj Pavel, Žiri	695	1080	385
Antolič Vinc., Vučja Gomila	520	1260	740
Krevs Albin, Brusnica	605	1040	435
Prelog Franc, Zagajci pri Moškanjcih	553	985	432
Ela Preglav, Prevalje	800	1600	800
Marko Maks, Prevalje	1000	1600	600
Senica Gregor, Št. Danijel	718	1185	467
Mežan Vinko, Bled	847	1373	536
Ekonomija, Rogaška Slatina	650	1200	550
Bikovšek Jakob, Dobje	640	1200	560

Te številke prve košnje jasno dokazujejo uspeh gnojenja na travnikih z dobro rušo. Danes se zopet izplača reja živine, a ta rabi več in dobro krmo, če naj bo gospodarski uspeh zadovoljiv. Z domačim gnojem moramo gnojiti že jeseni, pa tudi apno moramo trositi pred zimo, kjer je to potrebno. Umetna gnojila bomo v

Ti poskusi so bili izvršeni v vseh srezih naše banovine, torej pri najrazličnejših razmerah, in vendar je uspeh tega gnojenja, vzet kot celota, zelo dober.

Pri par slučajih je uspeh bil negativen, kar je pripisati **slabi ruši, pozni uporabi gnojila in suši**. Niso pa bili redki slučaji, da je bil na gnojeni parceli pridelek sena skoraj dvakrat večji od pridelka na negnojeni. Navesti hočemo par slučajev:

nekaterih legah, kjer se ni bati izpiranja tudi že v jeseni raztrosili, saj jih potem zemlja bolje vsrka, ter jih bakterije bolje pripravijo za hrano. Posebno velja to za težje raztopljiva fosforna gnojila, kot so tomaževa in fosforna žlindra. Zgodaj spomladi, takoj ko sneg skopni, pa bomo raztrosili ostala gnojila.

Sadjarstvo.

Ali je potrebno obrezovati sadna drevesa?

(Poizkusi na Danskem.)

(Konec.)

Poizkus s starejšimi drevesci I. 1933.—1934.

Da se pri starejših jabolčnih drevesih preizkusi delovanje obrezovanja, se je vzelo za poizkus 12 sort, cepljenih na različnih podlagah in razdelilo tako, da so nekatera drevesa obrezovali, druga pa ne. Ona, ki

so se obrezovala, so se obrezala po zimi — zimska rez — in sicer tako, da so bile enoletne voditeljice prikrasane največ do $\frac{1}{4}$, stranski lesni poganki pa na 6—8 očes.

V naslednjem je podano predhodno pojasnilo, v katerem so podani vsi važni podatki, za vseh 12 sort cepljenih na različnih podlagah.

Rezultati poizkusa z obrezovanjem starejših jab. dreves od l. 1933—34.

Sorte: lepi Boskoop, Bellefleur Boikovo, Bismarck, Cox Orange, Codlin Springrove, Elene-luna, Kaseelska r. Blenheim, Pederstrup Nonnetiti in Gul Grasten.	Neobrezano od leta 1920—34	Neobrezano od leta 1920—31 Obrezano na pomlad l. 1932
Podlaga jabolčni divjak 144 dreves za vsak poizkus: Pridelek l. 1933 + 1934 na ha	712.0	619.3
Debelost ploda, teža v kg za 100 plodov . . .	10.7	11.2
Podlaga dusenec - amelior 72 dreves za vsak poizkus: Pridelek l. 1933 + 1934 na ha	441.3	416.8
Debelost ploda, teža v kg za 100 plodov . . .	9.3	10.1
Podlaga dusenec rumeni 72 dreves za vsak poizkus: Pridelek l. 1933 + 1934 na ha	493.4	463.2
Debelost ploda, teža v kg za 100 plodov . . .	9.5	10.3
Vsa drevesa (288 dreves v vsakem poizkusu): Pridelek l. 1933 + 1934 na ha	589.7	529.7
Površina krošnje v m ² na drevo v poletju 1934	28.5	26.2
Debelost ploda, teža v kg za 100 plodov . . .	9.7	10.8
% odpadlih jabol	12.92	15.93
Povprečni pridelek l. 1933 + 1934: Na divjaku	100.7	87.7
Na dusencu - amelior	100.7	94.7
Na rumenem dusencu	100.7	94.7
Povprečni pridelek za debelost ploda Za vse sorte in podlage skupaj	100.7	111.7

Na podlagi teh podatkov je pridelek znatno večji pri neobrezanih kakor obrezanih drevesih, t. j. z obrezovanjem se pridelek zmanjša, in to na divjaku manj, znatno več na dusencu, a največ na dusencu-amelior, kar je vsekakor v zvezi z glivično boleznijo škrlupa, kakor je zgoraj navedeno.

Velikost plodov je za 11% večja pri obrezanih kakor pri neobrezanih

drevesih, a odpadlih plodov manj pri neobrezanih nego pri obrezanem drevju.

Pri teh podatkih je treba upoštevati razliko v skupnem pridelku, potem višjo ceno, ki se doseže za debelejše plodove kakor tudi, da se debelejši plodovi slabše hranijo in končno stroške obrezovanja. Za te poizkuse je bilo potrebno 490 delovnih ur za obrezovanje na enem ha.

Škropilna sredstva pospešujejo razširjenje krvave uši.

Dr. Stanko Kovačič.

Po nekih krajih Nemčije, kjer je sadjarstvo najbolj razvito, se je v zadnjih letih razmnožila krvava uš tako silno, da so sadjarji jeli obupavati. Nad vse važne pa so ugotovile nemških kmet. poskusnih institutov o vzrokih teh napadov. Ugotovili so namreč, da je napad tem hujši, čim bolj intenzivno in pravilno so sadjarji škropili sadno drevje, zlasti s karbolineji, dočim v neškropljenih sadonosnih uši ni bilo.

Ta pojav je tembolj značilen, saj so se vemdar karbolineji priporočali za pokončavanje krvave uši ne samo od tvornic teh sredstev, temveč tudi od vseh znanstvenih ustanov. V resnici se s karbolineji pri zimskem škropljenju gotov odstotek uši tudi uniči, vendar ne popolnoma, tako da ostane še vedno toliko uši, da se jih potem v maju razmnože silne množine. Ta pojav razlagajo tako, da se poganjki na škropljenem drevju mnogo bujnejše razvijejo, kakor na neškropljenem, čeprav škropila vedno mnogo popkov uničijo. Hrana, ki je namreč za njihovo razvijanje bila namenjena, se po-

rabi za bujnejšo rast poganjkov iz zdravih oči, zlasti vodnih, na katerih se krvava uš posebno rada naseli. Pa ne samo na enoletnih, tudi na starejših delih drevesa se uš po škropljenju pojavi, ker postane s škropljenjem koža čistejša in nežnejša ter tako škodljivke lažje pridejo do svoje hrane. Nadalje so dognali, da se s karbolineji in strupenimi škropivi velike množine žuželk uničijo, ki so naravni sovražniki krvave uši, posebno pikapolonice, male osice (Aphelinus mali) in rilčarke (Syrphidae). S tem se onemogoča naravno pokončavanje krvave uši, ki je, kakor sledi iz gornjih izvajanj, najuspešnejše.

Sadna trgovina.

V dravski banovini se ceni letina jabolka na okoli 1000 vagonov, torej približno isto kot v letu 1935. Letina je v posameznih srezih zelo neenaka ter bodo dobro letino imeli le nekateri srezi v sredini banovine.

Kvalitativno so letošnja jabolka precej lepa, ker sta mrzla pomlad in dež preprečila razmnožitev sadnega mrčesa. Boljši bo pridelek v zimskih sortah kot pri zgodnjih ter se pričakuje posebno pri kanadki, mošanciju in bobovcu izredna kakovost.

Izgledi na prodajo na žalost niso tako dobri. Nemčija ima srednje dobro letino. Kupovala bo tam, kjer bo sadje ceneje. V pogledu kvalitete pa bo stavila visoke zahteve, ker je domače sadje zdravo in čisto. Nakupne cene določa nemškim uvoznikom Reichspreiskomisariat v Berlinu. Za prva jabolka so se odobrile cene do RM 30.—, ki so se kmalu znižale na RM 25.— Vsled tega, ker je bilo prvo izvoženo naše sadje slabo, so se cene v prvem tednu avgusta znižale na RM 18—20, a kakor se glase informacije za sredino avgusta bodo cene še nadalje padle na RM 16—18. Vse gornje cene se razumejo fco nemška meja. Iz tega, upoštevajoč stroške in prevoz, si vsak producent lahko sam izračuna, koliko znaša primerna cena, ki jo lahko od kupca zahteva.

Češkoslovaška ima v podkarpatskem delu države prav odlično letino, tako da bo lastna potreba krita z 80%. Zato na Češkoslovaško letos ne smemo mnogo računati, saj se kupci iz te države letos niso pojavili na našem trgu. Prodali bomo v to državo pozneje le nekaj kvalitetnih zimskih vrst, dosti pa tudi tega ne bodo kupili.

Tudi Avstrija letos ne bo mnogo kupovala, ker ima sama dovolj jabolka. Isto velja za Italijo, ki je dovolila prav male kontingente. Verjetno je, da tudi v Francijo ne bomo mnogo izvozili. Ta država kupuje samo kanade, ter je pri prevzemu zelo stroga. Vsled devalvacije franka se bo letos za sadje manj izkupilo kot v letu 1935, ter je pričakovati za kanade slabšo ceno kot pred dvema leti. Z prodajo kanad bo letos precej težka, ker če jih Francija in Italija ne bodo kupovale, bomo našli zanje težko odjemalce. Nekaj jih bodo mogoče kupili Čehi, medtem ko v Nemčiji kupuje to vrsto le Berlin, a ta ne plača posebne cene.

Kot konkurente imamo na nemškem trgu Švico, ki ima srednje dobro letino, Rumunsko z odlično letino in Bolgarsko. Naši južni kraji imajo slabo letino in se nam letos ni bati konkurence iz srbijanskih in bosanskih predelov.

Pričakovati moramo torej nizke cene za jesensko sadje, medtem ko se bodo za zimsko nekoliko popravile. Vse to pa zavisi od cen, ki jih bo določila Nemčija za svoje uvoznike.

Sadni oddelek K. D. pri skladišču v Mariboru. Kmet. družba je letos ustanovila pri mariborskem skladišču poseben sadni oddelek pod strokovnim vodstvom. Vse podružnice in člani, ki imajo sadje na prodajo, naj stavijo svoje ponudbe skladišču v Mariboru, Meljska cesta 12, telefon 20-83. V ponudbi morajo označiti, koliko blaga imajo, oziroma bi se moglo nakupiti in od

katerih vrst. Tudi približni rok prevzema naj se javi in na kateri nakladalni postaji bi se blago prevzelo. Sadni oddelek bo na ponudbe odgovoril in javil ceno, katero

moremo plačati, kedaj in kje bi bil prevzem, kot tudi vse ostale pogoje.

Sadje se plača takoj pri prevzemu po najvišji dnevni ceni.

Vinarstvo.

Važnost selekcije v vinarstvu in osnutek načrta organizacije selekcijskega dela.

Ing. Sergij Goriup.

(Nadaljevanje.)

Pri vinski trti in sadnem drevju se oplojevanje navadno ne vrši z lastnim cvetnim prahom, temveč s pelodom drugih sosednih trt oziroma drevesc iste ali druge sorte. Rastline vzgojene iz pešk, se med seboj precej razlikujejo, če izvirajo od sorte, ki je sama nastala vsled križanja različnih trsnih sort. Saj se v takem slučaju pridruži prirodni inarici še takozvani atavizem, to je na mladi rastlini se pokažejo lastnosti onih sort, iz katerih je nastala matična sorta. Tako je mogoče mnogokrat iz raznovrstnosti mladih rastlin že v prvi generaciji presoditi, ali je matična rastlina potomka čiste linije, ali pa je nastala vsled križanja raznih sort.

Večina sort naših plemenitih trt je nastala vsled prirodnega ali umetnega križanja, zato je razumljivo, da dobimo iz semena ene in iste trte potomce, ki kažejo kaj različen značaj, četudi je nastala oploditev z lastnim cvetnim praškom ali pa s cvetnim praškom trte enake sorte. Te razlike se kažejo predvsem v barvi, donosu, času zorenja in podobnih lastnostih. Ako izberemo iz takega pokolenja one poedince, ki se odlikujejo po svojih dobrih lastnostih, n. pr. po kakovosti pridelka, po odpornosti proti raznim boleznim in škodljivcem, po rodovitnosti, po odpornosti proti obilici apna v zemlji, odpornosti proti suši itd. in jih nato vegetativno, torej s ključi oziroma cepiči razmnožimo, tedaj pridemo s tako izbero do nove sorte. Ako hočemo n. pr. vzgojiti sorto, ki je posebno odporna proti peronospori, bomo iz tisočev trsov vzeli cepiče samo od onih, ki kažejo največjo odpornost proti tej bolezni. Na podoben način so vzgojili n. pr. v Franciji razne podlage, ki se odlikujejo s svojo odpornostjo proti trsni uši, n. pr. širokolistno riparijo Portalis Gloire de Montpellier.

Glede nastajanja novih trsnih sort vsled inaric brstov naj služi sledeče: Vsem je dobro znano, da se pri navadnem vegetativnem razmnoževa-

nju trte s pomočjo cepljenk ne pokažejo prevelike razlike med poedinci iste sorte, četudi jih sadimo v različne kraje, kjer so dani različni razvojni pogoji. Če se pa take neugodne spremembe pokažejo, tedaj govorimo o degeneraciji trt vsled nepovoljnih razvojnih in prehranjevalnih razmer. Te spremembe prestanejo, ako rastline ponovno presadimo na odgovarjajoče tlo. Razumljivo je, da bo trta v odgovarjajoči dobro pognojeni zemlji, pri pravilni rezi, in skrbni obdelavi bolje uspevala, tudi bo grozdje okusnejše, čim bolj bodo trti prijale klimatične in druge prilike. O kaki degeneraciji pa seveda ne moremo govoriti, če nam trta v različnih legah in raznih vinorodnih okoliših da različen tip vina. Tako imajo ljutomerske gorice svoj tip, Pekre svojega, Belokrajina svoj izrazit vinski tip, ki je vsak odvisen od posebne sestave in strukture zemlje in danih klimatičnih razmer, tako da je upravičena zahteva nekaterih od Boga blagosloavljenih vinskih okolišev po posebni zaščiti svojih proizvodov, kar je tudi v samem vinskem zakonu predvideno.

Včasih pa ne nastanejo spremembe cele rastline, temveč le posameznih rastlinskih delov. Tako se opaža, da nastanejo na posameznih trsnih pogankih varijacije, ki nimajo nič skupnega z dotično sorto in ki omogočajo nastanek nove sorte. Po Darvinu imenujemo take spremembe inarice brstov. Tako se na primer na nekaterih trtah pokažejo posamezne jagode ali celi grozdi, ki imajo različno barvo od onih na drugih delih istega trsa. Posebno pri rulandcu opazimo take pojave precej pogosto. Večkrat najdemo pri njem bele jagode, ki sličejo jagodam belega burgundca, pa tudi modre jagode z obliko jagod modrega burgundca. Podoben pojav opazimo tudi pri žlahtnini in tramincu. Ako rabimo za cepiče rozge, ki so pokazale take spremembe, dobimo večkrat novo sorto. Različki pri skupini burgundcev t. j. beli, modri in sivi burgundec ali ru-

landec so verjetno nastali vsled inaric brstov, enako kakor beli in rdeči traminec in razni različni žlahtnine.

Iz podobnih razmišljanj in principov jemljemo za cepiče vedno le one rozge, ki začno zgodaj cveteti in rano zorijo, ako si hočemo vzgojiti selekcijo enakih lastnosti. Zato je pa tudi na mestu posebna skrb pri izberi cepičev in se morajo za razmnoževanje trsnega materiala izločiti vsi slabo rastoči, bolni, nerodovitni ali drugače nezaželeni trsi oziroma rozge. Tak trud se bogato izplača, ker nosi sadove trideset in več let.

Nove sorte dobimo lahko tudi s prirodnim ali umetnim križanjem. Trse, ki nastanejo vsled križanja dveh različnih trsnih vrst ali varietet, imenujemo hibride. Hibridi imajo deloma lastnosti materine, deloma očetove sorte, pri čemer pa prevladujejo navadno lastnosti manj plemenite sorte. Hibridi so navadno rodovitnejši in bolje rasto kakor trte, iz katerih so nastali in se medseboj precej razlikujejo. Na ta način so vzgojili trtogojci v zadnjih letih mnogo novih križancev izmed evropske plemenite trte in ameriške, ki bi naj rodila plemenito grozdje in bili bolj odporni proti raznim boleznim, pri tem pa brez onih zdravju škodljivih lastnosti, kakor jih imajo stari hibridi, n. pr. šmarnica. Po vinskem zakonu ministrstvo za kmetijstvo lahko odobri širjenje takih novih hibridov, četudi je sadnja hibridov, nastalih potom križanja ameriške z evropsko trto v splošnem prepovedana.

Za naše vinogradništvo zaenkrat ni aktualno, da si vzgoji nove sorte potom individualne varijacije, inaric brstov in križanja, **pač pa je važna selekcija že obstoječih sort**, ki so bile sprejete v trsni izbor, ker je izbira trsnega materiala za izboljšanje in večjo rodovitnost naših goric odločilne važnosti. Ona je lahko izvedljiva, ker obstoje, kot sem že omenil, pri vsaki sorti individualne razlike in se ključi oziroma cepiči, tudi ohranijo.

Prirodna izbira se dogaja stalno v naravi in je tudi za vinogradništvo kaj pomembna. V vlažnih in meglenih predelih uniči peronospora kmalu vse manj odporne trse, le malo kateri odporni trs ostane. V takem slučaju vrši narava sama selekcijo, ki je neodvisna od človeškega hotenja.

Za nas je važnejša umetna selekcija, ki jo izvaja napreden trsničar in vinogradnik zavestno s ciljem, da

si vzgoji tak trsni material, ki odgovarja danim potrebam. Seveda se pa z navadno selekcijo brez križanja

in vzgoje novih sort ne morejo dobiti lastnosti, ki jih trta doslej še ni imela. (Konec prihodnjic.)

Živinoreja.

Od česa zavisi nastanek samca ali samice v živalstvu.

A. Dimitrijevič

Da bi si jasneje predstavili proces določitve spola, moramo vedeti, kako nastaja spočetje ploda pri kobilah. Spočetje ploda pri kobilah nastaja pri združitvi žrebca s kobilo. Proces oploditve obstoji v tem, da moška spolna celica (spermatozoid), pronikne v celico ženskega jajca.

Po dovržitvi združitve izteka iz spolnega organa žrebca gosta tekočina mlečno bele barve. Ta tekočina se imenuje sperma ali semenska tekočina. Ako vzamemo kapljo sperme in jo pogledamo pod mikroskopom, opazimo, da ta tekočina ni tako preprosta kakor izgleda na prvi pogled; ona je živa. V njej plava velika količina majhnih pukcev. Imenujejo se spermatozoidi in sestavljajo glavni del sperme. Spermatozoid ima zaostreno in zelo majhno glavičico ter dolg odrastek ali rep, podoben biču, ki ima sposobnost, da se premika, vsled česar se spermatozoid giblje v cik-cak črti. Spermatozoidi, ki so bili pri združitvi v ogromni količini, v milijonih vrženi iz spolnega uda žrebca v vagino kobile, se prično hitro premikati naprej. Pronicajo v vrat maternice in potem v maternico. Vsi spermatozoidi, ki so našli jajce, ga obkrožijo in skušajo prodreti skozi njegovo vrhno kožico. V jajce prodre en sam spermatozoid, in sicer prvi, ki se dotakne z glavičico površine jajca. Takoj nato se dvigne majhen holmič z odprtino, v katero se spermatozoid poglobi s pomočjo gibanja repa. Spermatozoid, ki je prodrl v notranjost jajca, zgubi svoj rep. Iz glavičice se naredi okroglo semensko jedro, ki se hitro približa k jajčnemu jedru, maleti nanj na sredini jajca in se zlije z njim ter stvori prvo jedro, segmentacijsko jedro. Ako vzamemo jedro ženskega jajca ali jedro spermatozoida in ju pogledamo pod mikroskopom, opazimo, da so sestavljeni iz posameznih koščkov, ki izgledajo navadno kakor upognjene palčke.

Te palčke imenujemo hromozome. V teh mikroskopsko majhnih hromozomih se nahajajo podedovane sposobnosti, ki se bodo pokazale v novem organizmu. Iz tega sledi, da no-

vo jedro jajca in spermatozoida vsebuje vse hromozome, ki predajajo podedovane sposobnosti od očeta in matere potomstvu. Število hromozomov je določeno in stalno za vsako vrsto živali, četudi je pri vsaki vrsti različno. Tudi niso vsi hromozomi iste oblike in velikosti. Predstavljajo ene vrste ima hromozome iste oblike.

Iz tega moremo sklepati, da je vsak hromozom individualen in za vsako vrsto je značilen določen kompleks hromozomov i po številu i po kakovosti (forma, velikost). Na ta način so hromozomi nosilci dednih faktorjev ali takozvanih genov. Geni so materialni delci v hromozomih in določajo posamezne znake organizma, ki se razvijejo iz oplojenega novega jedra. Pri domačih živalih so našli gene, ki določajo barvo, dolžino dlake, gene mlečnosti, gene jajcenosti pri kokoših, gene zgraditve okostja, gene, ki določajo spol in mnogo drugih.

Zdaj pogledajmo kakšen pomen imajo hromozoni za določitev spola. Zanimivo je vedeti, od česa je od-

visen nastanek samca ali samice v potomstvu; kedar in na kakšen način in kje se določi spol? Sama določitev spola se vrši v trenutku oploditve, pri čemer bi morali dobiti isto število i samcev i samic.

Treba je pomisliti, da v novo jedro, ki je nastalo po združitvi jedra jajca in jedra spermatozoida, pride polovica hromozomov od očeta in polovica od matere, pri čemer sta si sestava očetovih in materinih hromozomov podobna.

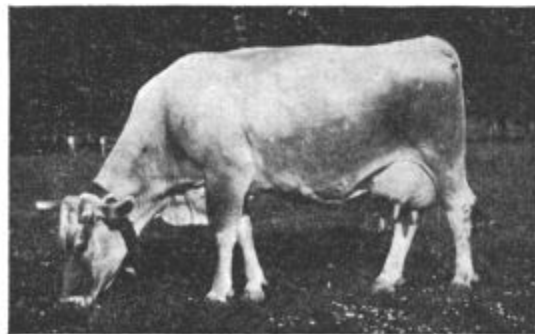
Pri izoblikovanju novega jedra se shajajo hromozomi po parih, pri čemer se očetov hromozom, ki nosi gen kakršnegakoli svojstva, shaja z materinskim hromozonom, ki nosi isti gen.

Izjemo v tem slučaju delajo hromozomi, ki določajo spol in ki pri samcu niso enaki po obliki in velikosti. Hromozomi samic, ki določajo spol, pa so enaki po obliki in velikosti. Da bi nam bilo jasnejše, imenujemo enake spolne hromozome X, neenake pa hromozome Y. Pri samicah, ki ima vedno enake hromozome, bodo ti hromozomi vedno X. Pri samcu je en hromozom X (kakor pri samicah), drugi pa Y. Ako ima ob oploditvi jedro spermatozoida hromozom X, ki ga ima vedno tudi samica, dobimo od združitve dveh enakih hromozomov **samico**. Ako pa ob oploditvi jedro spermatozoida nosi Y hromozom, samica pa ima X hromozom, dobimo od združitve neenakih hromozomov **samca**. Na ta način določa spol spermatozoid, ker so vsa jajca vedno enaka.

„Betta“.

Švicarski list „Der schweitzer Bauer“ je pred meseci prinesel sledeče poročilo, ki ni brez zanimivosti tudi za nas.

mleka s povprečno 3.7% maščobe. Na dan je v 4835 dneh dala povprečno 15 kg mleka! Največ je molzla leta 1932., ko je dala 11.662 kg

Sl. 18.

Krava „Betta“, montafonka iz črede g. Otona Parin iz Novegacklostra pri Sv. Petru v Savinjski dolini, rojena 24. IV. 1919 in škartirana 30. III. 1935 z 650 kg teže, dala je od leta 1922 do 1935 skupno 72.854 kg

mleka ali 411 kg mlečne maščobe. Toliko je dala v kalendarskem letu 1932, medtem ko je v molznem letu dala celo 11.922 kg mleka.

Molža je dnevno kontrolirana skozi vso življenjsko dobo krave. „Bet-

ta" izhaja od krave, ki je bila leta 1917 nabavljena v Švici. Posestnik črede (čreda šteje 15 krav), je dobil za svoje 10 letno uspešno živinorejo zlato medaljo, saj znaša povprečni letni donos ene krave v 10 letih 4822 kg mleka. To je sedaj najvišji čredni letni donos v Avstriji in Jugoslaviji pri montafonkah. Ravno tako pa se ponaša ta čreda tudi z najvišjim enoletnim donosom, saj je leta 1934 pomolženo povprečno na eno kravo 5801 kg mleka s 3.7% maščobe.

K temu uspehu je g. Parinu samo čestitati, saj ga ne bo kmalu prekosil drugi vzgojitelj montafonk.

Živinska trgovina.

Od januarja dalje so se cene živini, posebnostim volom precej popravile. Plačuje se od 4.50—5.50, ekstremne tudi po 6.50 Din za kg. Te cene so za izvoz v Avstrijo previsoke in izvozniki sedaj stalno doplačujejo. Cene pa niso splošne, tem-

več zavisijo od tega, ali se pojavi kakšen inozemski kupec.

Z Italijo imamo novo trgovinsko pogodbo. Izvoz kontrolira slično kot pri izvozu v Avstrijo in Češkoslovaško Zavod za zunanjo trgovino, ki deli kontingente. Na žalost pa še to vprašanje ni urejeno v Italiji in zaradi tega ne moremo izkoristiti dovoljene kontingente, niti ni do ureditve s strani Italije pričakovati redni izvoz od katerega zavisijo stalnost cen. Italijani kupujejo pri nas le od časa do časa. Takrat se cene nekaj popravijo, ko pa kupci odidejo, cene zopet padejo. Italija je konzum mesa zelo omejila, vendar je pričakovati, da se bo stalnost izvoza končno le uredila, ker naš trg Italiji najbolje odgovarja.

Na jesen lahko zopet pričakujemo izvoz v Nemčijo in tudi v Avstrijo se bo več izvažalo, ko se bodo prebivalci velemest vrnili z dopustov. Za to priporočamo kmetovalcem, da pitanju volov posvetijo več pozornosti, ker se to danes spričo nizkih cen krme le izplača. Tudi za svinje je pričakovati povpraševanja, ker za naše svinje se interesirajo razen prej omenjenih držav tudi Španci.

Mlekarstvo.

Posnemajmo naše sosede v mlekarstvu.

Fr. Pavlica.

Ob Ujedinjenju leta 1918 in še par let pozneje smo mislili, da bo sosedna Avstrija odvisna od uvoza našega mleka in mlečnih produktov. Ob meji so ponekod postavili Avstrijci celo manjše mlekarne, kamor so pribirali mleko iz naših krajev. Osrednje mlekarne v Ljubljani so večidel mleka in mlečnih produktov prodale tedaj v Avstrijo. Vsa prodaja je šla tako lahko, da ni nikdo pričakoval, da se ustavi. Tedaj pa tudi ni bil edini trg za nas v Avstriji. Da smo se organizirali in uredili mlekarne, bi našli dobre odjemalce tudi drugod. Poljska, Litva, Estonka in, da omenim samo Avstrijo, niso imele takrat urejenega mlekarstva. Danes pa so baš te države na svetovnem tržišču pri izvozu mlečnih izdelkov zelo važne.

Naj mi bo dovoljeno, prikazati v statističnih podatkih sliko avstrijskega mlekarstva, bivših dobrih odjemalcev naših mlečnih izdelkov.

Leta 1919 je znašala produkcija mleka v Avstriji 480 milijonov litrov, leta 1936. pa že 2540 milijonov litrov. Količina mleka se je od 1919. do 1936. leta. leta popetorila! (Pri nas smo glede proizvodnje mleka nazadnivali.)

Leta 1926. so uvozili v Avstrijo še za 30 mil. šilingov mlečnih izdel-

kov (1 š. šteje 8 din); 1936. leta pa so že toliko izvozili, da znaša prebitok na izvozu 20 mil. š. Postali so potemtakem aktivni za 160 mil. din.

Od kod neki tako hitro napredovanje? Poglejmo najprej na Koroško, kaj se je tu pokrenilo na izboljšanje mlekarstva.

Prva pobuda za izboljšanje in povečanje travništva je dala kmetijska zbornica. Mnogo polj, gozdov in močvirja so spremenili v umetne travnike. Zlasti detelja je prišla do veljave. Tudi pašništvo se je preuredilo. Mlada in jalova živina se pase ločeno od molzne. Večja dela v izvrševanju močvirja je izvršila javna uprava. Brezposelni so imeli pri tem lep zaslužek. Suho blato, Blatograd, močvirja pri Libučah in dalje ona ob Osojskem jezeru morajo sedaj menjati svoje ime. Tu so

danes sočni travniki. Več krme, več živine, povečana množina mleka!

Kam z mlekom? Tudi zato so poskrbeli. Avstrijski mlekarski zakon je odpravil namišljene predprave onih srečnejših okoličin mest. Na mah so morali postati enaki oddaljenejšim kmetovalcem. Vse prošnje, tožbe in celo demonstracije niso zalegle. Vse mleko bližnjih in oddaljenih krajev mora v zadružne mlekarne, sicer se mora plačati odškodnino v izravnalni fond. Težko je bilo popustiti v ceni od pribl. 40 grošev na 23 grošev. Toda le tako je bilo mogoče ustaliti ceno mleka in izdelkov ter dati priliko boljšega vnovčevanja oddaljenejšim kmetovalcem.

Kako je urejena oddaja mleka na pr. na Koroškem. Vsa dežela je razdeljena na tri okrožja in vsako okrožje ima svojo zadružno mlekarno. Zgornja Koroška oddaja mleko v beljaško mlekarno, spodnji del v celovško, Labudska dolina z bližnjimi kraji pa v mlekarno v Volšberk. Kmetje sami morajo dostaviti mleko ali smetano v svojo zadružno mlekarno. V prejšnjem mesecu je bila določena sledeča cena:

mleko mastno 3.5 do 3.75% 23 g. za 1
mleko mastno 3.8 do 3.95% 23.5 g. za 1
mleko mastno od 4% navzgor 24 g. za 1. (1 groš = 8 par).

Za vsako desetinko odstotka masti izpod 3.5 se računa ½ g. manje.

Smetana se plačuje 4½ g. za % masti.

Mlekarne imajo nadalje določeno ceno za svoje produkte in sicer:

Ementalski sir	3—Š kg
pol ementalec	2'60 "
ala tilzit v blokih	2'— "
blok ala trapist	2'20 "
sir s kumno	1'80 "
salama sir	2'60 "
čajno maslo	3'65 "

Ko bi pri nas dosegli za sedaj le zadnje in sicer maksimirane cene za mlečne izdelke, bi obvarovali mlekarstvo izgube za težke stotisočake. Vse ostalo bi potem tudi dosegli. Potrebna je le dobra volja kmetovalcev in izdatna pomoč javne uprave.

Kokošarstvo.

Krmljenje kokoši.

Gerdol Ivan.

Kokoši krmiti z dobičkom, ni tako enostavno, kot na prvi pogled to izgleda. Pri vsaki reji je rentabilnost na 90% odvisna od krmljenja in le 10% od ostalih činiteljev. Res,

da si naše gospodinje radi tega ne belijo glave, zato pa je opravičeno gospodarjevo sovraštvo do perutnine, ker ne vidi v njej nobenega dobička. Kakor krava pri gobcu mol-

ze, tako kokoš pri golši jajce nese. O resničnosti tega pregovora se je že prepričal marsikateri rejec. Ne zadostuje, da odpravimo sitne kokoši s par pestmi koruze ali sličnega, temveč poznati moramo tudi sestavine teh krmil in kakšen je njih učinek v živalskem telesu.

Vsako krmilo vsebuje redilne snovi, ki so za raščo in vzdrževanje telesa, kakor tudi za proizvodnjo mleka, jajca i. t. d. neobhodno potrebne. Brez njih bi žival ne mogla živeti. Te redilne snovi dajejo telesu tudi moč in toploto ter v gotovih ozirih tudi odpornost proti raznim boleznim. Ker niso v vseh krmilih v enaki količini zastopane in ima vsaka svojo posebno nalogo, bo takoj jasno, da z enostranskim krmljenjem ne bo dosežen zaželeni uspeh.

Kokoš spada med one živali, ki potrebujejo hrano rastlinskega in živalskega izvora. V obliki zrnja in mok nudimo kuram dovolj redilnih snovi rastlinskega izvora, posebno mnogo ogljikovih hidratov, to je škroba in sladkorja, ki dajejo telesu moč, toploto in pospešujejo tvorbo tolšče (maščobe). Te snovi, ki so za vzdrževanje telesa velike važnosti, imajo pri tvorbi jajca prav majhno vlogo. Jajce je namreč sestavljeno iz beljakovin, tolšče in rudninskih snovi.

Enostransko krmljenje z žitom, ki je bogato na ogljikovih hidratih, pospešuje v telesu tvorbo maščobe. Posledica tega je, da se kokoši odebelijo in kot take ne morejo biti dobre nesnice, ker maščoba ovira nesnost. Res, tudi mastna kokoš prav pride, posebno ob praznikih, ali takrat, ko je povpraševanje po njih in marsikatera gospodinja je celo ponosna, ako more prekupčevalki postreči z mastno kokošjo. Ne pomisli pa, da je nabrana mast šla na škodo jajce in da je imela pri kokoši ravno toliko zgube, kot je prejela za kokoš.

Vsakemu je znano, da je jajce tečno. To tečnost dajejo jajcu beljakovine, ki se v obilni meri nahajajo tudi v mleku in mesu. Ako hočemo imeti mnogo jajc, mleka in mesa, moramo krmiti naše živali s krmili, bogatimi na beljakovinah. Težki živimi nudimo beljakovine rastlinskega izvora. Krmimo jo z deteljo ter izpopolnjujemo ostalo krmo z dodatkom močnih krmil, kar pa pri kokoši ne moremo storiti. Kokoš dobro usvaja (asimilira) rastlinske ogljikove hidrate in tolšče, medtem ko od beljakovin ji prija bolj one od živalskega izvora. Črvi, gliste, hrošči

i. t. d., na katere je kokoš tako požrešna, ji nudijo potrebno beljakovino, iz katere se v njenem telesu tvori zaželeno jajce. Narava že sama skrbi, da je te redilne snovi v izobilju ob času, ko je treba skrbeti za naraščaj. Zato nam spomladi in poleti naše kokoši podarijo tudi nekaj več jajc, kot jih same rabijo za potomstvo. **Toda to je vse premalo, da bi poplačale ono krmo, ki jo porabijo v zimskem času, ko za njih ne**

skrbi narava. Gojiti kokoš za sport ali jezo in prepir, mislim ni namen nobene gospodinjice. Da bo pa košara vedno polna jajc, naj stremi vsaka gospodinja, toda zato se brigaj tudi gospodar! Uspeh dosežemo le s smotrenim krmljenjem, to je s tako sestavljenim krmom, katera vsebuje zadostno količino vseh redilnih snovi, potrebnih za vzdrževanje telesa in proizvodnjo jajc.

(Konec prihodnjič.)

Čebelarstvo.

Kako dodajamo čebelam matico.

Dr. M. Podgornik

Kadar dodajemo čebelam matico, moramo računati z raznimi težavami in ovirami. To velja zlasti pri dodajanju neoplojene matice.

Največje ovire so: matičniki v panju, lažimate, prekratka ali predolga doba po odstranitvi prejšnje matice. Težave dela tudi odprta zalega v panju, vroča poletna doba, vznemirjanje čebel zlasti vsled ropanja. Panj z odprto zalego ne bo zlepa sprejel neoplojene matice. — V splošnem je za sprejem matice potrebno, da so čebele pozabile prejšnjo matico ter da se ne bavijo z mislijo, nadomestiti jo iz lastne zalege, nadalje, da ima nova matica vonj njihovega panja brez zoprnega tujega vonja. Le popolnoma osirotele družine brez lastnega satja in doma so redno pripravljene sprejeti vsako, tudi neoplojeno matico.

Oplojene matice dodajemo na sledeči način:

Novo matico obesimo — radi toplote dovolj visoko — v zaprti matičnici, t. j. v kletki iz žične mreže z lesenim zamaškom spodaj v ulico med dobro zasčeno satje. — Po poteku noči in **drugega dneva** bomo **zvečer** pripravili matici izhod iz matičnice, toda ne neposredno. Iz kletke potegnemo leseni zamašek in ga nadomestimo s kepico sladkornomedenega testa (zmlet sladkor in med v razmerju 4:1, dobro zgneten). Nato obesimo matičnico drugič na prejšnje mesto med sati. Čebele po-

ližejo sladko testo, matica bo na ta način čez nekaj ur svobodno izšla iz kletke brez vznemirjenja, ki nastane, kadar posega naša roka v panj. — V primeru, da smo prejšnjo matico odstranili šele tik preden smo matičnico prvič postavili med satje, tedaj je priporočljivo, da matičnico s testenim zamaškom vdrugič obesimo v panj šele po poteku tudi **druge noči**. Čebele se namreč le težko privadijo novi matici; dokler sikajo proti matičnici in vtikajo žela v njeno mrežo, jim ne smemo matice prepustiti, ker bi jo ubile.

Neoplojeno matico pa dodamo najbolje v ometencu, to je v umetnem rojčku. Pol litra čebel ali več ometemo s satja kakega panja — seveda brez matice — v zabojček, ki ima zamrežen pokrov. Zabojo postavimo v zatemnjeno hladno klet. Čebele krmimo skozi mrežo pokrova: v to svrhu smo polnili kak kozarec s sladkorno raztopino in mu navezali nekaj pokrov iz redkega blaga. Ta kozarec potem povežemo na mrežo zaboja. — Že čez dve uri bomo lahko dodali matico na sledeči način: s pestjo sunemo zaboj dovolj močno, da strese sunek čebele na dno zaboja, pokrov odkrijemo, čebele poškrpimo dodobra z vodo. Nato izpustimo matico kar med nje, pokrijemo zaboj, ga postavimo nazaj v klet, krmimo dalje in drugi dan zvečer stresemo ta umetni roj v prazen panj, ali pa v plemenilnik.

Zadružništvo.

Kmetijsko zadružništvo v Nemčiji.

Ing. J. Teržan.

S prevzemom oblasti po nacional-socializmu je tudi celokupno zadružništvo v Nemčiji prišlo pod vrhovno oblast takozvanega „Reichs-

nährstanda“ (Ministrstva za kmetijstvo in prehrano). Na čelu „Reichsnährstanda“ stoji „državni kmetijski vodja“, katerega imenuje Hitler in

ki je obenem tudi minister za kmetijstvo. Pomočnik kmetijskega ministra in državnega kmečkega vodje je „državni veliki kmet“, kateremu je podrejen „kmečki štabni urad“, ki je razdeljen v 7 oddelkov: Gospodarstvo, pravda, narodna in kmečka vprašanja, kmetijsko šolstvo, kmečka prosveta, kmetijsko stanovsko zastopstvo in kmečka zgodovina, kmečka nemška čistokrvnost. Poleg „kmečkega štabnega urada“ je neposredno podrejen državnemu vodji vseh nemških kmetov še drug „upravni urad“, ki je razdeljen na 6 oddelkov: splošna kmečka uprava in personalije, finance in premoženjske razmere, kmetijski tisk in propaganda, znanstveno raziskovanje kmečkega človeka, znanstveno raziskovanje kmetije in kmetijstva, znanstveno raziskovanje trga in trgovine.

Državni upravni urad ima v pomoč 20 deželnihi upravnih uradov, ti imajo zopet 478 „okrožnih kmečkih uradov“, organiziranih kot pomoč za upravne ukrepe. Kot zadnja upravna oblast v neposredni zvezi s kmečkim življenjem pa deluje 50.578 „krajevnih kmečkih uradov“, ki so podrejeni okrožnim kmečkim uradom.

V pomoč „državnemu kmečkemu vodji“ pa deluje poleg obeh organizacij še generalni inspektorat in organizacijska postaja za predpripravo kmečkih taborov, shodov itd.

Temu ogromnemu kmetijskemu aparatu je podrejeno tudi celokupno zadružništvo, kar je bilo izvršeno z „zakonom o spremembi zadružnega zakona“ od 30. X. 1934. leta. V Nemčiji mora biti vsaka zadruga včlanjena v državni revizijski zvezi. Če revizijska zveza izključi kakšno zadrugo radi prestopkov ali nezadružnega dela, je izključena zadruga primorana likvidirati.

S podreditvijo vsega zadružništva vrhovni upravi („Reichsnährstand“) je vsako strankarsko politično udejstvovanje posameznih zadrug popolnoma izključeno. Celokupno zadružništvo mora delovati v duhu in po navodilih „državnega kmečkega vodje“.

V kmetijskem zadružništvu je posebno „kreditno zadružništvo“ od strani državne oblasti zelo podpirano. V petletnem gospodarskem načrtu za samoprehrano celokupnega nemškega naroda naj kmetijsko kreditno zadružništvo odigra vidno in blagodejno vlogo za procvit kmetijstva. Zadružne organizacije pa imajo še to važno nalogo, da morajo

paziti, da kmet najeto posojilo tudi koristno uporabi in da eventualno lahkomišelnost ali slabo uporabo denarja prepreči. Kreditne zadruge imajo še posebno važno nalogo skrbeti, da kmetje čim bolj štedijo in da zbirajo denar za „stalno štednjo“. Na ta način se zberejo ogromna denarna sredstva za finansiranje dotičnih kmetijskih panog, ki naj proizvedejo one sirovine, ki jih nemška industrija nujno rabi, a jih mora uvažati iz inozemstva. V tem poglavju je znana akcija za domačo proizvodnjo lanu in konoplje itd.

Odkar je nemško zadružništvo takorekoč podržavljeno, je po izjavah merodajnih faktorjev zelo napredovalo.

V Nemčiji deluje 40.500 kmetijskih zadrug, ki so zbrale skupaj 4.5 milijard nemških mark kapitala. V letu 1935 je znašal celokupni promet kmetijskih zadrug 34 milijard RM.

Posamezne zadružne panoge zelo napredujejo. Tako n. pr. so mlekarke zadruge uspele, da posredujejo že 70% celokupnega konzuma mleka v Nemčiji. 1/4 vse živine, ki se jo v Nemčiji zakolje, posredujejo že živinorejske zadruge, 70% vseh jajc gre na nemški trg potom zadrug, 54% lanu in konoplje stavijo nemški industriji na razpolago kmetijske zadruge itd. Od nemških vinogradnikov jih je 25.000 v vinarskih in kletarskih zadrugah.

Iz tega kratkega pregleda nemškega zadružništva je razvidno, da se tudi nacionalsocialistična državna uprava opira na zadruge in da tudi ta diktatorska državna uprava zna in ve ceniti velike prednosti zadružne ideje, katero je takoisto kot v Rusiji stavila popolnoma v svojo oblast in ji je s tem odvzela eno izmed njenih glavnih in principiarnih dogm: demokratsko načelo!

Društvene vesti.

Vabila

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani r. z. z. o. z.

Spored:

1.) Poročilo odbora; predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika, zlasti § 2, 3, 6, 7, 8, 9 in 10.

2.) Slučajnosti.

Dne 29. avgusta 1937:

Podružnice: **Pilštanj**, po rani maši v gostilni Jazbec; **Šmartno pri Litiji**, ob 7. uri v Zadružnem domu; **Velenje**, ob

16. uri pri Blatniku v Stari vasi; **Šmarca**, ob 16. uri v šoli; **Dramlje**, ob 14. uri pri Mlakarju; **Zdole**, ob 8. uri v šoli; **Šmarje pri Jelšah**, ob 7 1/2 uri pri Habjanu; **Sinji vrh**, ob 8. uri v Gasilnem domu.

Dne 5. septembra 1937:

Podružnica: **Leskovec pri Krškem**, ob 7 1/2 uri v dvorani.

Dne 8. septembra 1937:

Podružnica: **Št. Janž na Dolenjskem**, ob 1/8. uri v prostorih Ivana Majcen v Št. Janžu.

Dne 12. septembra 1937:

Podružnica: **Dravilje**, ob 15. uri pri Bežjak-u.

Dne 19. septembra 1937:

Podružnica: **Češnica-Bohinj**, ob 11. uri pri nač. Mlakarju.

Književnost.

Knjiga o kmetiski zaščiti.

od dr. S. Goljarja.

V založbi Umetniške propagande je izšla koncem julija knjiga „Pravni svetovalec“ II z razpravo dr. Srečka Goljarja o kmetiski zaščiti.

Uvod ugotavlja, da je po mnogih začasnih uredbah in spremembah prišlo vsaj predvidoma do končne rešitve vprašanja o kmetiskih dolgovih.

Razprava, ki ni znanstvena, temveč poljudno pisana in čije svrha je, seznaniti široki krog prizadetih v glavnih potezah z današnjim stanjem, obsega več poglavij. Najvažnejša so: I. Kdo je zaščiten, II. Kaj je zaščiten, III. Poravnava dolgov zasebnikom, trgovcem in raznim ustanovam, IV. Poravnava obveznosti napram denarnim zavodom, V. Prenos terjatev na Privilegirano agrarno banko, VI. Znižanje dolgov.

Razprava upošteva vso zakonodajo do konca junija 1937, ima pa tudi natančen seznam počenši od 19. 4. 1932, ko je izšel prvi zakon o zaščiti kmetov.

Po načinu podajanja, razporedbi tvarine in precejšnji izčrpanosti bo razprava služila vsakomur, ki ima s predmetnimi vprašanji opravka: občinam, upnikom, dolžnikom, zadrugam, končno tudi pravnikom. Ravno zaradi večje uporabnosti za praktične pravnike so vse točke razprave izpopolnjene z navedbo členov Uredbe in pravilnikov.

Priporočamo nabavo knjige prav vsem, posebno še kmetovalcem, upraviteljem zadrug, trgovcem in drugim interesentom. Naši naročniki, ki so tolikrat iskali pri nas navodila v tej stroki, bodo v razpravi sotrudnika „Kmetovalca“ dr. Srečka Goljarja našli vsa željena pojasnila.

Knjigo je naročiti pri „Umetniški propagandi“ v Loki pri Zidanem mostu.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 2 ogl. takse	$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15 ogl. takse	1 cela stran = Din 1600 + Din 60 + oglj. takse (26 × 20 cm = 520 cm).
$\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 5 " "	$\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30 " "	
$\frac{1}{12}$ " = " 150 + " 5 " "	$\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30 " "	

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 2 Din ogl. taksa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

Gojite kapune!

Kapunjenje petelinčkov po Din 2.— od komada Vam strokovno in pravilno izvrši Pitališče perutnine „Niko“ v Poljanah pri St. Vidu nad Ljubljano (blizu tovarne Stora). Do 50 kilometrov iz Ljubljane pridemo na dom kapuniti. 31

Pristni cvetlični med

in Weckove kozarce za vkuhanje kupi: Joip Jagodič, Celje, Glavni trg. Prosim ponudbe in vzorce. 46

Vabilo

na 9. redni občni zbor Kmetake hranilnice in posojilnice r. z. z n. z. Videm-Dobrepolje, ki se bo vršil dne 5. septembra 1937 ob 8. uri. Dnevni red: 1) Čitanje zapisnika zadnjega običnega zbora, 2) čitanje revizijskega poročila, 3) odobritev računskega zaključka, 4) poročilo načelnika in nadzorstva, 5) volitve načelnika, in nadzorstva 6) slučajnosti. — Načelnstvo. 45

Šivalne stroje „Singer“, „Piaff“

samo malo rabljene (ženske, krojaške, čevljarke) in kolesa, ki odgovarjajo popolnoma novim, po neverjetno nizki ceni kupite lahko edino pri tvrdki: „Promet“ v Ljubljani, nasproti Križevniške cerkve. Tudi ob nedeljah dopoldne. 23

Ernst Osiander — Guštanj

ima priznana semenska žita za jesensko setev vedno za oddati. 44

Veliko prešo

s atiskacem (Pressbaum) in majhno prešo navijak (Spindelpresse) proda oskrbnitvo Hausampacher, Hoče pri Mariboru. 47

Lepa krava simodolka

prav dobra mlekarica, s četrtim teletom je na prodaj pri: Franc Vrtačnik-u na Viču 44 pri Ljubljani. 48

Dva mlada bika

marijadvorske pasme, rodovniška, izredno lepe živali od visoko premiranih krav in jednako odličnega plemenjaka originalca, stara 8 in 9 mesecev, težka 320 kg in 370 kg, sta na prodaj pri Janexu Rožman, župnik v Zavednjem, pošta: Šoštanj. 48

Zavarujte sadno drevje in vinograde

proti boleznim in škodljivcem z uporabo preizkušnih škropiv!

NOSPRASIT

kombinirano sredstvo za istočasno zatiranje škodljivcev, ki objedajo zelene dele kulturnih rastlin in odvrčanje bolezni, kakor škrlupa gnilobe in plesnobe v sadjarstvu in peronospori v vinogradništvu.

ARESIN

apneni arseniat kot dodatek bordoški ali kalifornijski brozgi proti raznim grizočim škodljivcem.

APHIDON

za zimsko in letno škropljenje proti raznim ušem in slično, proti slivnemu kaparju $1\frac{1}{2}\%$, proti drugim kaparjem $1\frac{1}{2}\%$ — 2% , proti krvavi uši 2% in proti listnim ušem $\frac{1}{2}\%$ — $1\frac{1}{2}\%$.

SOLBAR

proti plesnobi na jabolkah in breskvah, proti kodravosti breskve in vinske trte, proti gnilobi (moniliji) in plesnobi obče.

ARBACOL

lepivo proti malemu pedicu, mravljam in drugim zajedavcem.

ZELIO

pasta za zatiranje voluharja.

Ta in vsa druga sredstva se dobe:

Kmetijska družba v Ljubljani in vseh njenih skladiščih.

Zahtevajte obširna navodila:

„JUGEFA“ k. d.

ODD. ZA ZAŠČITO RASTLIN

Zahtevajte pri vašem trgovcu „Naš čaj“!

V PREHRANI NAŠE DOBE JE:

NAŠ ČAJ

Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socijalne politike in narodnega zdravja v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Na prodaj pri:

KMETIJSKI DRUŽBI r. z. z o. z. V LJUBLJANI

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Telefon:
štev. 28-47

v Ljubljani

Brzjavni:
„Kmetiskidom“

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Pošne hranilnice štev. 14.257.
Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po

4% do 5%

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

ZAUPAJTE DENAR

DOMAČEMU ZAVODU!

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebilitv, in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
ednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY

LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIČ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIČ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

J. Blasnik nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV. Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
LETA 1828 izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

Slamoreznica za vsako delo

„STAHL-KEMNA“

za rezanje slame, zelene
krme, za polnitev silos-a,
vse z enim strojem

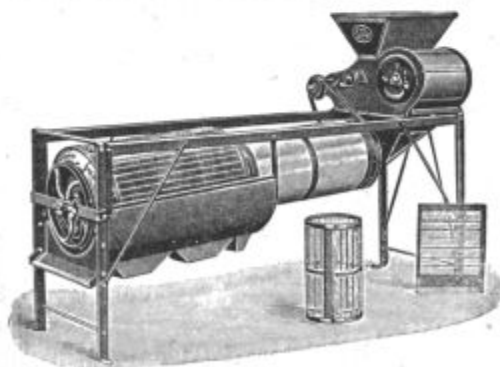
Prospekte pošilja
brezplačno:

JUGO-AGRAR

NOVI SAD, ŽELJEZNIČKA ULICA 96

Čistite Vaše žito samo z originalnimi žitočistilniki

„HEID“ ovimi trijerji

Stockerau bei Wien.

Stalno v zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani
in njenih skladiščih.

Jesenski ljubljanski velesejem

od 1. do 12. septembra 1937

bo podal:

Jubilejno razstavo slovenskega novinarstva.
Etnografsko in misijonsko razstavo Indija.
Umetnostno razstavo slovenskih likovnih umetnikov.
Razstavo „Materi za otroka“ Zveze gospodinj v Ljubljani.
Razstavo cvetlic Kluba ljubiteljev cvetlic v Ljubljani.
Vzoren sadni vrt.
Razstavo malih živali društva „Živalca“.
Živalski vrt Zoološkega društva v Ljubljani.

Razstave industrijskih in obrtniških proizvodov, zlasti pohištva in stanovanjske opreme, radio aparatov, živil, izdelkov male domače obrti, galanterije in tehničnih novosti.

Tekmovanje hamonikarjev za prvenstvo Jugoslavije in prehodni pokal 1937/38 12. septembra.

Pestro zabavišče — variete s sijajnimi točkami artistov svetovnih odrov.

50% popust na železnicah za potovanje v Ljubljano od 27. avgusta do 12. septembra, povratek od 1. do 17. septembra.

Naše izčrpane zemlje moramo gnojiti!

Ozimna žita na lahki zemlji z **NITROFOSKALOM-II**, na težji zemlji z **NITROFOSKALOM-III**, na teški zemlji z **APNENIM DUŠIKOM**.
Oves in koruzo z **APNENIM DUŠIKOM** oz. z **NITROFOSKALOM**.

Na isti način travnike.

Vinograde in sadno drevje z **NITROFOSKALOM-I**.

Naročajte potom **KMETIJSKE DRUŽBE**, ki Vam preskrbi vsa ta gnojila od

TVORNICE ZA DUŠIK D. D. RUŠE

Desinfekcija semena
s preparatom

„ABAVIT,“

daje mnogo prednosti
in prihranek stroškov

ABAVIT „26“ ceneno špeciálno sredstvo za prašenje pšeničnega semena

ABAVIT - Univerzalno sredstvo za prašenje vseh vrst semen

ABAVIT - Močilo, sredstvo za močenje semena.

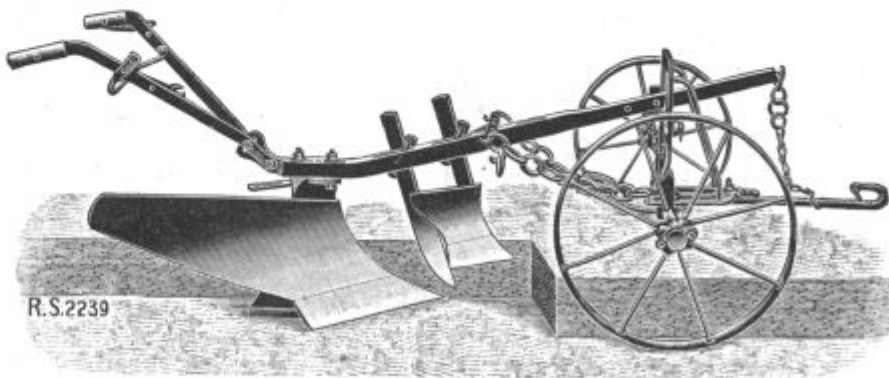
Schering Kahlbaum A. G.
Berlin

odd. za zaščito bilja
zastopstvo za Jugoslavijo:
Zagreb, Trg Kralja Petra 9.

Zahtevajte prospekte!

Vsa sredstva dobite pri:
Kmetijski družbi, Ljubljana
in njenih skladiščih.

SACK-ovi plugi so najboljši!

R.S.2239

V zalogi pri **Kmetijski družbi** in njenih skladiščih.

15:-

45301-4804

Za suho vreme nemirni deci tele močne platnene čevljičke. Od vel. 27-34 Din 19.-, od 35-42 Din 25.-

25:-

58052-607

Najcenejša in najtrpežnejša obutev za šolske otroke so naši nepremočljivi gumasti opanki. Nadomestljivi za šolsko omladino v dežju, blatu in snegu. Vel. 31-34 Din 29.-, ženski Din 35.-, moški Din 39.-

45:-

3222-48809

Zelo močni deški čevlji s prožnim podplatom. Od 31-34 Din 49.-, 35-38 Din 59.-

69:-

3622-44700

Polčevljički iz močnega boksa s trpežnim usnjenim podplatom. Vel. 32-34 Din 79.-, 35-38 Din 89.-

89:-

4624

Ukusni in močni čevljički. Deklicam za šolo in ulico. Iz finega telečjega boksa z močnim usnjenim podplatom

79:-

6662-44722

Trpežni in močni, toda lahki, visoki čevlji za dečke iz rjavega boksa s čvrstim usnjenim podplatom. Vel. 31-34 Din 89.-, 35-38 Din 99.-

Rata